JAARVERSLAG 2019

COLLECTIEF Groningen West

Ons boerenland, verrassend natuurlijk!

VOORWOORD

Trots. Dat is het gevoel wat ik krijg als ik terugdenk aan 2019. Voor Collectief Groningen West een jaar vol veranderingen. Als organisatie hebben we een professionaliseringsslag doorgemaakt en zijn we flink gegroeid: in aantal activiteiten en in medewerkers. De organisatie is in beweging. We kiezen heel bewust voor nieuwe projecten waarbij we al in een vroeg stadium kunnen meedenken en waarin we ook kansen zien voor onze leden die niet meedoen aan het agrarisch natuurbeheer.

Ook intern vonden er de nodige verschuivingen plaats. Ons team is uitgebreid en er is geschoven met de werkpakketten, waardoor onze medewerkers nu allemaal op de juiste plek zitten. Ons team is op sterkte. Iedereen kan doen waar hij of zij goed in is en wat hij of zij het leukst vindt. We geloven erin dat je dan op je best bent en het meest kunt bereiken.

Trots ben ik ook op de vele samenwerkingen: cruciaal binnen onze organisatie en om onze doelen te bereiken. Denk aan hoe 'onze' boeren onderling samenwerken om zo te komen tot optimaal beheer en hoe vrijwilligers zich inzetten, samen met de boeren. Het agrarisch natuurbeheer kan niet zonder. Ook de samenwerking met de verschillende gebiedspartners krijgt steeds meer vorm en inhoud.
We weten elkaar beter en meer te vinden. Dat zien we ook terug in de projecten die hieruit ontstaan.

Het was voor boeren een roerig jaar. Op het moment dat ik dit schrijf zitten we midden in de coronacrisis, die ook weer een grote impact heeft op de (agrarische) samenleving. Toch hopen we dat 2020 duidelijkheid en stabiliteit brengt, zodat de boer weer kan doen waar hij het allerbest in is: boeren.

Freek Nieuwenhuis
Voorzitter

COLLECTIEF GRONINGEN WEST

Zorgen voor meer biodiversiteit in een aantrekkelijk agrarisch landschap. Dat is de kern van de werkzaamheden van Collectief Groningen West. Daarbij gaan we voor een gezonde bodem, schoon water en ruimte voor de weidevogel.

Van De Wilp tot Rottum en van Visvliet tot Noordlaren. Van uitgestrekte weidelandschappen op de klei, tot het knusse en besloten coulissenlandschap van het Zuidelijk Westerkwartier. Ons boerenland is verrassend natuurlijk. En dat willen we graag zo houden en - waar dat kan - verbeteren. Collectief Groningen West geeft dan ook inhoud aan de groene kant van de landbouw en staat voor de ontwikkeling en het behoud van biodiversiteit.

'WE GEVEN INHOUD AAN DE GROENE KANT VAN LANDBOUW'

Hoe we dat doen? Door steeds weer mogelijkheden te creëren voor onze leden. Voorop staat daarin natuurlijk dat we het agrarisch natuurbeheer in ons werkgebied organiseren. We zorgen ervoor dat het beheer op de juiste plek en op de juiste manier wordt uitgevoerd. Het is echter niet voor al onze leden mogelijk om aan agrarisch natuurbeheer te doen. Daarom willen we ook deze leden de kans bieden om praktisch aan de slag te kunnen met duurzame landbouw en biodiversiteit. We kiezen daarom steeds vaker voor projecten die dit mogelijk maken.

704 LEDEN

313 KM AAN SINGELS IN BEHEER

59 POELEN IN BEHEER

6.472 HA WEIDEVOGELBEHEER

BETROKKEN BIJ 10 PROJECTEN

LANG LEVE DE WEIDEVOGEL

Weidevogels houden van openheid. En laat dat nou volop te vinden zijn in ons gebied. Boeren en vrijwilligers zetten zich samen in voor het behoud en het herstel van de weidevogelpopulaties.

2019: een bijzonder jaar

Het afgelopen jaar zagen we in ons gebied het totaal aantal nesten en broedparen iets teruglopen. Het aantal grutto's en tureluurs bleef stabiel en er werden meer scholeksternesten geteld dan vorig jaar. Voor de kievit was het echter een moeilijk jaar, dat is ook te zien in het aantal nesten.

Wat 2019 bijzonder maakte, was het aantal muizen. Hierdoor lieten predatoren de kuikens mogelijk vaker met rust. We zagen dat onder meer terug in het grote aantal percelen waar - vanwege de aanwezigheid van kuikens - het maaien extra lang werd uitgesteld.

Uniek was ook de forse groei van het aantal plasdraslocaties. Het is mooi om te zien dat er onder deelnemers zo veel belangstelling is om hieraan mee te werken. In het droge jaar 2019 waren de plasdrassen extra belangrijk voor de bereikbaarheid van het voedsel.

Weidevogelbeheer is mensenwerk

Binnen het weidevogelbeheer werken we volgens een doordacht beheerplan. Maar hoe goed zo'n plan ook in elkaar zit: om het succesvol te maken hebben we mensen nodig. Denk aan boeren, vrijwilligers, veldmedewerkers en het team op kantoor. Sinds afgelopen jaar horen daar ook dronepiloten bij, die met de modernste technieken nesten opzoeken. Zo zetten we ons met een grote groep enthousiaste mensen in voor de weidevogel.

WEIDEVOGELBEHEER

251 BOEREN

110 VRIJWILLIGERS

107 PLASDRASSEN GEREALISEERD + 23 SINDS 2018

34,2 PROCENT ZWAAR BEHEER

BOER AAN HET WOORD

'ALS JE WAT VOOR WEIDEVOGELS KUNT DOEN, DOE JE DAT GRAAG'

Eén van de manieren waarop onze boeren rekening houden met weidevogels, is door delen van hun land tijdelijk onder water te zetten. Dit noemen we ook wel plasdras. Melkveehouder Jan Evert Moes draagt graag zijn steentje bij.

"Vanaf halverwege februari tot aan begin juni laten we de greppels in ons land vol water staan. Zo houden we de bodem vochtiger, waardoor er meer te halen is voor de weidevogels. De vochtigheid zorgt namelijk voor meer leven in het water en in het gras. Denk aan wormen, muggen en slakken. En doordat de grond dan niet zo hard is, kunnen de vogels makkelijker bij hun voedsel. In ons gebied leven veel weidevogels, daar kun je niet omheen. Dat betekent dat je ermee moet boeren. Maar ik zie ze niet als een last. Je bent betrokken bij de natuur, hebt liefde voor dieren. Als je dan wat voor ze kunt doen, doe je dat graag. Het is fijn dat we de vogels zo wat extra's kunnen bieden."

Jan Evert Moes
Melkveehouder in Zuidhorn

WAKEN OVER HET COULISSEN-LANDSCHAP

Naast het weidevogelbeheer, zet het collectief zich in voor de prachtige omgeving waarin we werken en wonen. Een omgeving waarvan het karakter sterk bepaald wordt door de houtsingels die er staan.

Dit zogenoemde coulissenlandschap lijkt op een lapjesdeken: het halfopen landschap ziet er door houtsingels en heggen uit als een toneel met coulissen. Bescherming van dit landschap is nodig. Niet alleen omdat het voor de biodiversiteit goed is, ook vanwege het cultuurhistorisch belang. De mooie en gevarieerde elzensingels, heggen en houtsingels moeten dan ook behouden blijven. Net als de poelen en petgaten, die een plek bieden voor veel dieren en planten.

Gevarieerd leefgebied

Traditioneel houthakbeheer houdt het landschap mooi. Het zorgt ervoor dat binnen de elzen- en houtsingels ruimte is voor een boom-, struik- en kruidlaag. En die variatie zorgt voor een leefgebied waar vogelsoorten als de gekraagde roodstaart, kerkuil en de grote lijster dol op zijn. Maar daarvoor moeten de singels periodiek uitgedund worden. Daar zit natuurlijk flink wat werk in.

Dit onderhoudswerk wordt gedaan door boeren en burgers zelf, of zij besteden dit uit aan Collectief Groningen West. In 2019 is er zo namens het collectief aan bijna 20 kilometer singel groot onderhoud uitgevoerd. Overhangende takken zijn verwijderd en bomen zijn 'teruggezet'. Zo komt er weer licht in de singel en kan de struiklaag blijven bestaan en zich ontwikkelen. Naast het singelonderhoud werden wilgen geknot en laanbomen gesnoeid.

Speciaal herstelproject

In 2019 werkten 243 leden mee aan het landschapsonderhoud. Samen onderhielden zij bijna 313 kilometer aan landschapselementen. Afgelopen jaar hebben we het aantal kilometers elzen- en houtsingels kunnen uitbreiden. Ook hebben we veel tijd gestoken in de voorbereiding op een speciaal herstelproject voor singels, dat we in 2020 samen met Landschapsbeheer Groningen willen starten.

LANDSCHAPSBEHEER

243 DEELNEMERS

59 POELEN ONDERHOUDEN

313 KILOMETER HOUTSINGELS

BOER AAN HET WOORD

'WE HOUDEN VAN HET LANDSCHAP'

Ruim 240 boeren onderhouden landschapselementen als houtsingels, elzensingels, bomenrijen, knotbomen en poelen. Ook Jos en Ingrid Ruigrok uit Nuis zetten zich graag in voor het landschap.

"We onderhouden al zo'n twintig jaar de elzensingels en bomenrijen op ons land, bijvoorbeeld met zaagwerk of door bij te planten. En als het stormachtig weer is, valt er wel eens een boom om of hangen er takken op afvallen. Dan halen we ze weg, net als de laaghangende takken. Zo houden we het landschap gezond en kunnen we er tegelijkertijd zelf met de machines langs. Het mes snijdt op die manier aan twee kanten. Extra mooi dat we er ook nog een financiële tegemoetkoming voor krijgen. Maar we onderhouden ook wallen waar we niets voor krijgen. We vinden het namelijk belangrijk dat ze behouden blijven. Het zou een heel ongezellig beeld geven als ze zouden verdwijnen. We houden van het landschap hier."

Jos en Ingrid Ruigrok
Melkveehouders in Nuis

DIT DOEN WIJ OOK!

De hoofdtaken van Collectief Groningen West zijn duidelijk: weidevogel- en landschapsbeheer. Maar als collectief doen we meer. Veel meer! Zo werken we aan een groot aantal bijzondere projecten.

GLB-pilot: Hoe? Zo!

Het Europees Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) zorgt ervoor dat er genoeg voedsel wordt verbouwd op een duurzame manier. Consumenten moeten voor een redelijke prijs landbouwproducten kunnen kopen en boeren moeten een behoorlijk inkomen hebben.

Hoewel het GLB een Europese aangelegenheid is, zijn we er het afgelopen jaar ook in West-Groningen flink mee bezig geweest. Het GLB zal er namelijk vanaf 2023 anders uit komen te zien. Dus als we de kans krijgen om in het voortraject mee te denken, grijpen we die graag aan.

Vorig jaar zijn in Nederland zeven GLB-pilots gestart. De pilots onderzoeken gezamenlijk hoe het landbouwbeleid in de praktijk groener kan worden op zo'n manier dat het ook praktisch werkbaar blijft voor boeren. Samen met de collectieven Noardlike Fryske Wâlden en Midden-Groningen hebben we vooral gekeken naar de organisatorische kant: Hoe houden we de maatregelen praktisch én effectief? En vooral: wat kan de rol van de collectieven hierin zijn?

Natuurlijk kunnen we hier niet over praten zonder inbreng van onze boeren. Daarom hebben we de 'boerendenktank' opgericht en gezamenlijk nagedacht over welke maatregelen passen bij de boerenbedrijven. In 2020 worden de besproken vergroeningsmaatregelen door zowel deelnemers als de werkorganisatie in praktijk gebracht. Zo kunnen beide kanten ervaring op doen met de maatregelen.

Europees Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling: Europa investeert in zijn platteland

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

PREDATIEONDERZOEK

Wat is de rol van predatie in het weidevogelbeheer? Welke invloed hebben bijvoorbeeld vossen, zwarte kraaien of steenmarters op het broedsucces van vogels? Dit hebben we in 2019 samen met Het Groninger Landschap laten onderzoeken. Tegelijkertijd hebben we onderzoek gedaan naar het terreingebruik van katten in weidevogelgebieden.

Predatoren hebben een negatieve impact op het broedsucces van weidevogels. Om de populatie te herstellen, moet daarom het leefgebied van weidevogels uitgebreid én verbeterd worden. Het landschap moet hiervoor weidevogelvriendelijker en predator-onvriendelijker worden gemaakt.

Om meer inzicht te krijgen in de invloed van predatoren, hebben we stroomrasters geplaatst en cameravallen gezet bij nesten binnen en buiten de rasters. Ook hebben we twintig boerderijkatten gezenderd. Zo konden we hun bewegingen en gedragingen binnen de Winsumermeeden, Paddepoel en Koningslaagte volgen en hun mogelijk effect op het broedsucces onderzoeken. Daarnaast hebben we dna-analyse ingezet om bij predatieresten de predator te kunnen vaststellen.

Het onderzoek heeft nuttige gegevens opgeleverd over nestsucces, kuikenoverleving en de rol van predatie. Het onderzoek geeft echter nog geen volledig representatief beeld, omdat 2019 ook een goed muizenjaar was. Daarom zetten we in 2020 het onderzoek voort, mede dankzij financiële steun van de provincie Groningen. Dan willen we ook steenmarters vangen en van een zender voorzien.

Dit project wordt mede mogelijk gemaakt door een bijdrage uit een van de fondsen van SBNL Natuurfonds: het Nora Croin Michielsen Fonds.

SBNL Natuurfonds

BOER AAN HET WOORD

‘DAT JE EEN KANS KRIJGT OM MEE TE PRATEN, VIND IK MOOI’

Ter voorbereiding op het nieuwe Europees Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) dachten 33 boeren met ons mee in de zogenoemde ‘boerendenktank’. Eén van hen is Sjouke Elzinga, melkveehouder in Onderdendam.

“De boerendenktank was bedoeld om vergroeningsmaatregelen te bedenken die effect hebben én waar boeren mee aan de slag willen. Wat is realistisch en ook echt uitvoerbaar? Bij vergroeningsmaatregelen kun je denken aan het groter maken van spuitvrije zones, het creëren van bloemenranden bij akkers of het inzaaien van percelen met een soortenrijk grasmengsel. Met een groep boeren uit de buurt hebben we ideeën bedacht die ook echt haalbaar zijn. Dat je een kans krijgt om mee te praten, vind ik mooi.”

Sjouke Elzinga
Melkveehouder Onderdendam

ACTIEPLAN WEIDEVOGELS

Groningen is nog steeds een belangrijke weidevogelprovincie. Maar ondanks alle inspanningen van onder meer de boeren in ons gebied, gaat het niet goed met de vogels.

Daarom is in mei 2018 het Actieplan Weidevogels Groningen opgesteld, een initiatief van twaalf partijen waaronder Collectief Groningen West, Het Groninger Landschap, LTO Noord en Vogelbescherming Nederland. Het actieplan geeft een overzicht van de maatregelen die genomen moeten worden om de weidevogels voor Groningen te behouden.

Zo willen we bereiken dat het broedsucces van de weidevogels weer omhoog gaat, waardoor het aantal vogels groeit en daardoor op termijn ook andere weidevogelgebieden weer bevolkt kunnen worden.

Hiervoor is samenwerking nodig. Natuurlijk tussen boeren en natuurbeschermers. Maar zij kunnen dit niet alleen. Ook de hulp van de provincie, gemeenten, waterschappen, wetenschappers, wildbeheerders en vele anderen is onmisbaar. In 2019 is verder gewerkt aan de uitvoering van dit plan. We werken aan biotoopverbetering voor de vogels, aan het opstellen van onderbouwde predatiebeheerplannen en zijn gestart met bijeenkomsten in de deelgebieden. Zo werken we er voortdurend aan dat Groningen ook in de toekomst een weidevogelprovincie blijft.

‘SAMEN IN ACTIE VOOR DE WEIDEVOGEL’

GOUDEN GRONDEN

Gouden Gronden is een programma van waterschap Noorderzijlvest en de provincie Groningen en richt zich speciaal op akkerbouwgebieden en graslanden. Door het land op een natuurlijke manier te bewerken, moet de kwaliteit van de bodem en van het water verbeteren.

Naast het waterschap en de provincie, zijn diverse verenigingen, Collectief Midden Groningen en Collectief Groningen West bij dit programma betrokken. Samen zetten we ons in voor projecten die ons helpen bij het bereiken van onze doelen, zoals een betere opname van regenwater in de bodem, effectiever bemesten, zorgen voor een gezonde sloot, het verbeteren van de biodiversiteit en het vergroten van de opbrengst van de landbouwgrond.

Een voorbeeld is het project Weide & Water waarover op de volgende pagina meer informatie te vinden is. Ook organiseren we ieder jaar verschillende kennisbijeenkomsten. In 2019 stonden twee zeer succesvolle bijeenkomsten op het programma met de thema's 'Rassen en Gewassen' en 'Samenwerking akkerbouw en veehouderij'.

WEIDE & WATER

De bodem staat centraal in het project Weide & Water, een onderdeel van Gouden Gronden. Een belangrijk project, want een bodem die goed functioneert heeft een positief effect op de kwaliteit en het vasthouden of afvoeren van water.

Maar hoe kunnen we daar met praktische maatregelen binnen de bedrijfskringloop een bijdrage aan leveren? Samen met het Agrarisch Jongeren Kontakt, Collectief Midden Groningen en 85 melkveehouders hebben we in 2019 acht studiegroepen opgestart om te onderzoeken hoe we de efficiency van bodem en bedrijf kunnen verhogen. Hiervoor zijn verschillende trajecten ontwikkeld, bijvoorbeeld over de natuurlijke processen in bodem, rantsoen en mest. Een ander traject heeft als thema 'high tech'.

De kennisuitwisseling in de studiegroepen wordt gecombineerd met een subsidie voor ondersteunende monstername en meettechniek op het eigen bedrijf en met het testen van nieuwe dingen, zoals teelten en bemestingsvormen. In 2020 gaan de studiegroepen echt van start. De activiteiten binnen Weide en Water worden gefinancierd met ondersteuning vanuit het Deltaplan Agrarisch Water.

DE WEIDE-VOGELDRONE: EEN MOOIE AANVULLING

Een drone voorzien van een warmtebeeldcamera: het is een prachtig hulpmiddel bij het gericht opsporen van de nesten van onze weidevogels. In 2019 vonden we zo al meer dan 100 nesten.

Het inzetten van drones heeft verschillende voordelen. Zo is het minder verstorend voor de weidevogels, kan een drone de locatie van de nesten zeer precies bepalen en deze doorgeven aan de landelijke database en kan er per keer zo'n 30 tot 40 hectare worden gevlogen. Maar of een drone onze vrijwilligers kan vervangen? Zeker niet! De drones zijn een aanvulling, een extra hulpmiddel dat ervoor zorgt dat we op tijd - dus voordat er bewerkingen op het land plaatsvinden - de juiste beschermingsmaatregelen kunnen nemen. Een grote hulp dus voor zowel de boer als de vrijwilliger!

'HET INZETTEN VAN DRONES HEEFT VERSCHILLENDE VOORDELEN'

WERKGEBIED

ONZE ORGANISATIE

Iedere dag zetten we ons beste beentje voor, voor een aantrekkelijk agrarisch landschap. Zo werken we samen aan onze prachtige streek. Maar dat doen we niet alleen:

11 MENSEN IN HET VELD

110 VRIJWILLIGERS

7 BESTUURSLEDEN

9 MENSEN OP KANTOOR

5 DRONEPILOTEN

3 SCHOUWERS

Colofon
Uitgave van Collectief Groningen West
Albert Harkemaweg 70
9831 TA Aduard

T: 0594-721013
E: info@collectiefgroningenwest.nl
www.collectiefgroningenwest.nl
Twitter: @CollectiefGWest
Oplage: 2000 ex.

Tekst: Het Geheime Wapen Communicatie
Vormgeving: Stevig Ontwerp
Fotografie: Mark Schuurman

Aduard, maart 2020
© Niets uit deze uitgave mag op welke wijze dan ook verveelvoudigd worden zonder de voorafgaande toestemming van de uitgever en andere auteursrechthebbenden.

COLLECTIEF Groningen West

Ons boerenland, verrassend natuurlijk!

Zorgen voor meer biodiversiteit in een aantrekkelijk agrarisch landschap. Dat is de kern van de werkzaamheden van Collectief Groningen West. Daarbij gaan we voor een gezonde bodem, schoon water en ruimte voor de weidevogel.

collectiefgroningenwest.nl